herpy

SKÖLDPADDOR

Common Map Turtle

Graptemys geographica

Graptemys geographica är en dagaktiv, mycket skygg vattensköldpadda från stora floder och sjöar i nordöstra Nordamerika. Skölden har ett nät av gula linjer som konturerna på en karta. Honan blir upp till 27 cm och är betydligt större än hanen. Arten kräver ett stort, rent och syrerikt vattenkar med solplats och UVB, tål dålig vattenkvalitet dåligt och passar bäst för erfarna hållare.

Familj: Emydidae Tidigare namn: *Testudo geographica; Emys geographica; Malaclemys geographica*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**10-27 cm** total längd inkl. svans
Vikt	**150-2 500 g**
Livslängd	**30-35 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Semiakvatisk**
Biotop	**Våtmark**
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**150 × 75 × 70 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**24-28 °C**
Värmeplats	**35-40 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**50-80 %**
Vatten	**Akvaterrarium** djup 30-40 cm
Vattentemperatur	**22-26 °C**
UVB	**Nödvändigt** Fergusonzon 3
Vintervila	**4-6 °C** 8-12 veckor
Föda	**Insekter, färdigfoder, växter, ryggradsdjur och maskar/sniglar**
Hålls	**Ensamma eller i grupp**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**120-168 mån.**
Kullstorlek	**6-20 ägg**
Kullar per år	**1-2**
Inkubation	**50-70 dagar** vid 26-30 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga III**
EU-bilaga	**Bilaga C**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Graptemys geographica är en medelstor sötvattensköldpadda i familjen Emydidae, uppkallad efter ryggsköldens teckning: tunna linjer i gult, ljusbrunt eller orange med mörka kanter, som liknar höjdkurvor på en karta. Resten av ryggsköldenär olivgrön till gråbrun. Teckningen bleknar med åldern, och hos gamla djur syns den ofta bara när skölden är våt. Ryggsköldenen (carapax) är bred och strömlinjeformad med en låg köl längs mitten och en sågtandad bakkant. Bukskölden är gulaktig och har hos unga djur en mörk teckning längs sömmarna, som bleknar, så många vuxna djur saknar helt mönster. Huvud, hals, ben och svans är mörkgröna med tunna gula ränder, och bakom varje öga sitter en oval eller triangulär gul fläck.

Alla mått i texten avser sköldlängden. Könen skiljer sig mycket i storlek: honorna är 18-27 cm och väger omkring 0,7-2,5 kg, hanarna är 10-16 cm och väger 150-400 g. Honan har ett markant bredare huvud med kraftiga käkar, som passar för hennes föda av musslor och sniglar. Hanen har en smalare sköld med en tydligare köl, ett smalare huvud och en längre, tjockare svans, och hans kloaköppning ligger bakom sköldens bakkant. Unga djur har en tydlig köl och är omkring 25 mm vid kläckningen.

G. geographica har inga underarter. Den liknar andra arter i släktet, till exempel *Graptemys pseudogeographica*, och förväxlas ofta med dem i handeln.

Arten är bland de mest skygga sköldpaddorna i fångenskap. Den glider ner i vattnet vid minsta störning, solar sig i grupper och är ett djur att titta på, inte att hantera. Den tål dåliga förhållanden sämre än de flesta andra vattensköldpaddor, och de flesta problem beror på vattenkvalitet och stress. Livslängden i fångenskap är inte säkert känd, men nära släktingar blir över 30 år.

Utbredning och livsmiljö

Graptemys geographica lever i östra och centrala Nordamerika. Norrut finns den i södra Quebec och Ontario och i nordvästra Vermont, där den hör till Saint Lawrencefloden avrinningsområde. Området sträcker sig västerut genom regionen kring Stora sjöarna till södra Wisconsin och östra Minnesota och Iowa, och söderut genom Illinois, Indiana, Ohio, Kentucky och Tennessee till norra Alabama och nordvästra Georgia, med bestånd i Missouri, östra Kansas, nordöstra Oklahoma och Arkansas. Öster om Appalacherna finns den i Susquehannafloden och Delawarefloden avrinningsområden i Pennsylvania, Maryland och New York, och det finns isolerade bestånd i New Jersey och i nordöstra Mississippi.

Ett litet bestånd i Tjeckien härstammar från rymda eller utsatta djur och är inte en del av artens naturliga utbredning.

Arten är inte hotad globalt. Lokalt hotas den av förstörda livsmiljöer längs flodstränder, sämre vattenkvalitet, trafik på land, motorbåtar och insamling för djurhandeln. I Ontario räknas den som en art som kräver särskild uppmärksamhet.

> **Naturlig utbredning:** Kanada och USA.

LIVSMILJÖ

Graptemys geographica lever i stora floder och sjöar med klart, syrerikt vatten och rikligt med vattenväxter. I den norra delen av utbredningsområdet finns den i de stora floderna och sjöarna, mot söder och väster oftare i mindre, steniga floder och vattendrag. Den ses oftare i floder än i dammar. Viktiga är fallna träd, stenar och sandbankar, där djuren kan sola sig med fri sikt och hoppa i vattnet direkt om något stör.

Djuren solar sig många timmar om dagen, ofta i stora grupper, på sina håll staplade ovanpå varandra, och de blir ofta liggande vid ytan under flytande växter med bara huvudet ovanför vattnet. Aktiviteten varar från våren till hösten. Från november till april vilar arten under vatten på botten av djupa, lugna flodavsnitt eller under stenar och trädstammar, ofta flera djur tillsammans. Djuren andas inte vid ytan under vintervilan utan tar upp syre ur vattnet, så övervintringsplatsen måste vara syrerik och isfri nedtill.

Födan är animalisk: honorna tar mest musslor, sniglar och insekter, hanarna och de unga insekter, små kräftdjur och mindre sniglar. Där införda musslor som *Dreissena polymorpha* och *Corbicula fluminea* är talrika kan de bli honornas viktigaste föda. Djuren äter alltid i vattnet. Arten är skygg och kräver en bred, ostörd vattenkant.

Läs mer: Vintervila och årstider

Skötsel

TERRARIET

Det finns bara begränsad kunskap om skötseln av *Graptemys geographica*, eftersom arten är sällsynt i fångenskap och svår att hålla. Siffrorna bygger därför på artens levnadsmiljö och på skötseln av den nära släktingen *Graptemys pseudogeographica* och av *Trachemys scripta*; det gäller särskilt UVB och vattentemperatur.

Arten hålls i ett stort akvarium, ett slutet kar eller en sluten utomhusdamm, inte i ett vanligt terrarium. Karet ska vara minst fem gånger så långt som ryggsköldens och hälften så brett som det är långt, och landdelen räknas in i bottenytan. Ett kar på 150 × 75 × 70 cm är minimimåttet för en fullvuxen hona och ger en vattendel på 110 × 75 cm med 40 cm vatten (omkring

330 liter), en landdel på 40 × 75 cm och en kant på 30 cm ovanför vattnet. En hane klarar sig med 80 × 40 cm. Vattendjupet är minst 30 cm för fullvuxna djur, och djupare är bättre, eftersom arten söker trygghet på djupt vatten. Ungar kan hållas i lägre vatten, men växer snabbt.

Arten föredrar strömmande vatten, så vattnet ska sättas i kraftig rörelse av ett stort filter. Kar med ogenomskinliga sidor gör djuret tryggare och minskar simmandet fram och tillbaka längs glaset. Ge gömställen i vattnet i form av rötter, stenar och stammar, och placera dem så att djuret kan dra sig tillbaka.

Landdelen ska vara stor nog för att djuret ska kunna komma helt upp ur vattnet och torka helt. Bygg den som en hylla eller strandkant med en sträv ramp. Solplatsen ska ligga i ena änden, ostörd och gärna med fri utsikt. En hona som ska lägga ägg ska ha en låda med fuktig sand eller jord.

Arten kan hållas ensam eller i en liten grupp av lika stora djur, men fler djur kräver ett kar som är minst 50 % större och flera solplatser. Uppställningen ska vara rymningssäker. En utomhusdamm från vår till höst är en bra sommarbostad, om den är stängd med stängsel som går ner i marken och nät över toppen mot rovdjur.

Läs mer: Ljus och UVB Läs mer: Värme och temperatur

TEMPERATUR

Solplatsens yta ska vara 35-40 °C, mätt med en IR-termometer ett par timmar efter att lamporna tänts. Använd halogenlampor eller värmespotlights i kupor med keramisk sockel och placera värmelampan nära UVB-röret. Luften i rummet ska vara 24-28 °C på dagen och 18-22 °C på natten. Lamporna släcks på natten.

Vattnet ska vara 22-26 °C hos vuxna och 26-28 °C hos ungar. Arten kommer från ett svalt klimat, så vattnet ska inte vara varmare än så. Använd en vattenvärmare med plastskydd och termostat och mät vattnet med en digital termometer.

Vintervila: I naturen vilar arten under vatten från november till april, och vilan hör till artens rytm. Djur som hålls i en sluten utomhusdamm med en djup del på minst 100 cm kan övervintra i dammen, förutsatt att vattnet hålls syrerikt, att en luftsten eller en pump håller ett område isfritt och att isen aldrig bryts upp. Inomhus är en kontrollerad vintervila möjlig för friska, välnärda vuxna djur efter en veterinärkontroll. Ljuset förkortas, värmen sänks och fodret minskas gradvis under några veckor, och tarmen ska vara tom innan temperaturen går under 10 °C. Därefter övervintrar djuret mörkt i ett kar med så mycket vatten att skölden precis är täckt, och med löv som gömställe, vid 4-6 °C i 8-12 veckor, i ett frostfritt rum. Djuret flyttas aldrig mitt i förloppet in i värmen. Väg djuret under tiden. Om du är osäker, håll det vaket och utfodrat hela vintern.

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten betyder lite för en vattensköldpadda; 50-80 % i rummet är lämpligt. Det avgörande är vattnets renhet, eftersom arten är känslig för dåligt vatten: bara rent och syrerikt vatten håller den frisk, och orent vatten ger infektioner i skölden.

Djuret lämnar sin avföring i vattnet. Använd ett kraftigt filter och byt omkring 30 % av vattnet var 1:a-2:a vecka; filtret ensamt räcker inte. Ta bort foderrester med ett nät efter utfodring. Utfodring i ett separat kar håller huvudkaret renare.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

VATTEN OCH VATTENKVALITET

Vattnet är djurets uppehållsplats, så det ska vara djupt, rent, syrerikt och i rörelse. Vattendjupet är 30-40 cm för vuxna djur, och temperaturen är 22-26 °C (se Temperatur). Ungar kan hållas i lägre vatten, 10-15 cm, men de växer snabbt.

Filtret ska vara kraftigt, helst ett utvändigt tunnfilter avsett för minst 2-3 gånger vattenmängden, med både mekanisk och biologisk filtrering. Undergrundsfilter, innefilter och små filter för fisk är inte lämpliga för ett vuxet djur. Rengör filtret regelbundet i vatten från karet och inte från kranen, så att bakterierna bevaras. Använd ett vattenberedningsmedel mot klor. All elektrisk utrustning vid vattnet ska sitta bakom en jordfelsbrytare.

LJUS OCH UVB

UVB är en nödvändighet: arten är dagaktiv och solar sig många timmar om dagen, och zon 3 passar. Använd ett T5 HO-rör med 5-6 % UVB i en reflektor som täcker en stor del av solplatsen, med omkring 30 cm från röret till djurets rygg. Glas och plast stoppar UVB helt, och tätt nät stoppar en stor del. Rörets effekt avtar med tiden, så byt det enligt tillverkarens anvisning, senast efter ett år.

Komplettera med en kraftig dagsljuslampa. Ljuset ska vara tänt omkring 12 timmar per dygn, mer på sommaren och mindre på vintern. Utomhus i en damm behövs inget extra ljus. Använd aldrig färgat ljus.

UTFODRING

Graptemys geographica är allätare men tar mest animalisk föda, och den äter bara i vattnet. Honorna har breda käkar för att krossa sniglar och musslor och tar också kräftor; hanarna och de unga tar mest insekter, små kräftdjur och mindre sniglar. Det är lätt att överutfodra arten: för mycket protein ger snabb tillväxt, fetma och en pyramidformad sköld.

Grunden kan vara pellets för vattensköldpaddor, kompletterat med sniglar med skal, räkor, sötvattenskräftor, daggmaskar, kackerlackor, syrsor och små levandefödande fiskar som guppy och platy. Honorna ska få tillfälle att krossa större byten som sniglar. Undvik fet fisk. Grönt som andmat, vattenpest, maskros och endivie ges regelbundet; lägg det i vattnet. Frukt är bara en tillfällig godbit.

Ungar utfodras varje dag. Vuxna utfodras 2-3 gånger i veckan. Ge bara det djuret hinner äta på 4-5 minuter. Utfodring i ett separat kar håller vattnet renare. Ha ett sepiaskal framme som kalkkälla och ta först bort den hårda baksidan.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

BETEENDE OCH HANTERING

Graptemys geographica är mycket skygg och dyker vid minsta störning, så karet ska stå lugnt, utan trafik förbi, och med ogenomskinliga sidor eller en bakgrund. Arten är inte ett djur för hantering: den blir lätt stressad och kan bita när den känner sig hotad. Utfodring med pincett är den mildaste kontakten. Om djuret måste lyftas, ta det underifrån med båda händerna och håll fingrarna borta från huvudet. Tvätta händerna före och efter och låt inte barn under 5 år hantera djuret.

Djuren solar sig gärna tillsammans, och arten kan hållas ensam eller i en liten grupp av lika stora djur. Djur av mycket olika storlek ger strid om solplatsen och fodret, och en stor hona kan trycka undan en mindre hane. Ett djur som simmar fram och tillbaka längs glaset har ofta för lite utrymme eller inget gömställe.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanen är 10-16 cm och har ett smalare huvud, en längre och tjockare svans, och kloaköppningen sitter bakom sköldens bakkant. Honan är betydligt större med bredare huvud. Honorna blir könsmogna efter mer än 10 år, i naturen omkring 14 år; i fångenskap går det snabbare med rikligt foder, men en hona ska vara fullvuxen innan hon används i avel. Hanarna mognar tidigare och som mindre djur; deras ålder är inte dokumenterad.

PARNING

Arten parar sig i naturen på våren och på hösten, mest på djupt vatten. Hanen inleder med att trumma med framklorna mot honans huvud. Ge honan utrymme och gömställen, så att hon kan komma undan en ihärdig hane. För avel bör djuren ha en vintervila, eftersom arten kommer från ett område med kalla vintrar.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger 6-20 ägg per kull och en eller två kullar per år. Äggläggningen sker från maj till juli. Hon gräver ett hål med bakbenen i öppen, väldränerad sand eller jord i full sol, lägger äggen och täcker dem. De sista veckorna före läggningen vistas hon mindre i vattnet och söker efter en plats att gräva på. Ge honan en låda med fuktig sand eller jord på landdelen, även när hon är ensam.

INKUBATION

Äggen är ovala och omkring 32 mm långa, och skalet är läderartat. Inkubationen varar 50-70 dagar. Könet beror på temperaturen: vid 25 °C kommer det mest hanar, och vid 30-35 °C mest honor; en ruvningstemperatur på 26-30 °C ger blandade kullar. Äggen flyttas försiktigt, utan att vändas, till en ruvmaskin med ett fuktigt men inte blött underlag. Ungarna kläcks oftast i augusti och september, och ungar från sena kullar kan stanna i boet över vintern.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna klarar sig själva från kläckningen; föräldrarna sköter varken ägg eller ungar. De är omkring 25 mm, har en rund gråbrun sköld med en tydlig köl och ljusare teckning än vuxna. Ungar ska ha lågt vatten, 10-15 cm, varmt vatten på 26-28 °C dygnet runt, gott om gömställen, en solplats de lätt kan klättra upp på, UVB och animalisk föda varje dag tillsammans med grönt. Hålls flera ungar ihop ska de vara lika stora, och alla ska få foder.

Hälsa och vanliga misstag

Arten är känslig för dåligt vatten och stress, så de flesta problem beror på skötseln. Väg och mät djuret 1-2 gånger i månaden och för en loggbok över vikt, aptit och beteende; viktnedgång är ofta det första tecknet på sjukdom.

- Svamp- och bakterieinfektioner i skölden: gråa eller mjuka fläckar som sprider sig, vid orent vatten eller för lite UVB. Kräver veterinär och rättelse av vatten och ljus.
- Smutsigt och syrefattigt vatten, som är den vanligaste orsaken till sjukdom.
- Kalkbrist och sjukdomar i ben och sköld vid för lite UVB eller kalk.
- Pyramidtillväxt och fetma vid för mycket protein och för tät utfodring.
- Stress vid störningar, för få gömställen eller för lite utrymme, så att djuret slutar äta.

Alla kräldjur kan vara symtomfria bärare av *Salmonella*. Tvätta händerna före och efter kontakt med djuret, vattnet och utrustningen. Efter ett bett ska såret sköljas under rinnande vatten i omkring fem minuter och rengöras. Sök en veterinär med erfarenhet av kräldjur om djuret går ner i vikt, inte äter, har öppen mun, svullna ögon eller simmar snett.

Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott Läs mer: Karantän och hygien

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.